

Концептуальні підходи до створення системи громадського здоров'я в Україні

¹Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

²Ужгородський національний університет, м. Ужгород, Україна

Мета – дослідити концептуальні підходи до створення системи громадського здоров'я в Україні.

Матеріали та методи. Інформаційною базою дослідження стала Концепція розвитку системи громадського здоров'я в Україні, яка затверджена розпорядженням КМУ від 30.11.2016 р. № 1002-р. Застосовано методи контент-аналізу, структурно-логічного аналізу, системного підходу.

Результати. Концепцією визначено, що розвиток системи громадського здоров'я здійснюватиметься за такими напрямками: створення єдиної системи громадського здоров'я, що, зокрема, передбачає реалізацію визначеного Всесвітньою організацією охорони здоров'я принципу пріоритетності збереження здоров'я населення в усіх напрямках діяльності органів державної влади; удосконалення законодавчої бази; формування інформаційної та комунікаційної складових частин системи громадського здоров'я (організацію проведення загальнонаціональних інформаційно-просвітницьких кампаній щодо попередження захворювань і переваг здорового способу життя тощо); удосконалення механізмів фінансування та консолідація державних ресурсів для системи громадського здоров'я.

Висновки. Концептуальні підходи до створення системи громадського здоров'я в Україні в правовому полі регулюються розпорядженням КМУ від 30.11.2016 р. № 1002-р. Вони визначають проблеми, які потребують розв'язання, мету і строки реалізації концепції, шляхи і способи розв'язання проблеми, очікувані результати, обсяг фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів.

Ключові слова: громадське здоров'я, створення, концептуальні підходи, принципи, складові, напрями діяльності.

ВСТУП

Громадське здоров'я зумовлено комплексним впливом соціальних, поведінкових і біологічних чинників [3; 6]. На думку фахівців ВООЗ, громадське здоров'я слід розглядати як ресурс національної стратегії безпеки, засіб, що дозволяє людям жити благополучним, продуктивним та якісним життям. Усі люди повинні мати доступ до необхідних для забезпечення здоров'я ресурсів [1; 2].

В Україні, починаючи з 2014 року, створюється національна система громадського здоров'я [4; 5].

Мета роботи – дослідити концептуальні підходи до створення системи громадського здоров'я в Україні.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Інформаційною базою дослідження стала Концепція розвитку системи громадського здоров'я в Україні, яка затверджена розпорядженням КМУ від 30.11.2016 р. № 1002-р. Під час роботи застосовано методи контент-аналізу, структурно-логічного аналізу, системного підходу.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Концепція розвитку системи громадського здоров'я в Україні складається з п'яти розділів: проблеми, які потребують розв'язання, мета і строки реалізації концепції, шляхи і способи розв'язання проблеми, очікуванні результати, обсяг фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів.

Розглянемо основний зміст кожного розділу Концепції.

Перший розділ: проблеми, які потребують розв'язання. У даному розділі вказується на те, що здоров'я населення є однією з найбільших цінностей, необхідною умовою розвитку та соціально-економічного розквіту країни. Саме тому створення оптимальних умов для реалізації потенціалу кожної особи впродовж усього життя та досягнення адекватних стандартів якості життя і благополуччя населення є одним з основних завдань Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5, та частиною зобов'язань у рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Збереження здоров'я та повноцінного життя людей є однією з найважливіших цілей світової спільноти, відображених у засадах європейської політики «Здоров'я–2020: основи Європейської політики в підтримку дій держави і суспільства в інтересах здоров'я і благополуччя».

За час незалежності радянська система охорони здоров'я в Україні збереглася майже у незмінному стані. Успадкована з радянського періоду комплексна модель Семашка, за якою вся сфера охорони здоров'я належала до державної власності та фінансувалась державою, була спрямована на утримання лікарень, характеризувалась надзвичайно фрагментованим управлінням, постійними оглядами та послугами, що були зосереджені переважно на лікуванні неважких гострих станів, та фактичною відсутністю профілактики. Система практично ігнорувала потреби здорового населення, що не дозволило системно впливати на зростаючий тягар неінфекційних захворювань та стримувати його.

За роки незалежності поодинокі заходи несистемного реформування тільки поглибили кризу медичної галузі. Критичну ситуацію спричинили ряд чинників, включаючи соціально-економічну кризу, несприятливу екологічну ситуацію, високий рівень поширеності тютюнокуріння, вживання алкоголю та наркотиків, недостатні фізичні навантаження та нездорове харчування тощо.

Ситуація значно ускладнюється через збройний конфлікт на Сході України та тимчасову окупацію АР Крим. Зросла кількість вимушених переселенців з окупованих територій. На окупованих територіях населення не має (або має значно обмежений) доступу до медикаментів та медичних послуг; постачання води та енергетичних ресурсів (електроенергія, газ) є нестабільним. Інфраструктура зазнала значних руйнувань під час ведення бойових дій. За таких умов вітчизняна система охорони здоров'я, зокрема медицина катастроф, неспроможна забезпечити достатньою мірою послуги населенню. Відсутня також оцінка впливу на здоров'я будь-якої надзвичайної ситуації.

Практично не відпрацьовані в Україні питання біологічної безпеки та біологічного захисту, особливо у контексті нових ризиків, що виникають у глобалізованому світі, та в контексті оборони і безпеки. Спеціалізована установа, відповідальна за питання реагування на спалахи особливо небезпечних захворювань, є недостатньо вбудованою у загальну систему епідеміологічного нагляду. Значна частина функцій у галузі біобезпеки не виконується жодною з установ.

З огляду на вищезазначене, особливої актуальності набуває комплексна реформа системи охорони здоров'я, включаючи сферу громадського здоров'я.

У даній концепції термін «громадське здоров'я» (синонім «охорона громадського здоров'я») використовується у рекомендованому ВООЗ значенні: громадське здоров'я – це наука та практика попередження захворювань, збільшення тривалості життя і зміцнення здоров'я шляхом організованих зусиль суспільства.

Концепція визначає «систему громадського здоров'я» як комплекс інструментів, процедур та заходів, що реалізуються державними та недержавними інституціями для зміцнення здоров'я населення, попередження захворювань, збільшення тривалості активного та працездатного віку та заохочення до здорового способу життя шляхом об'єднаних зусиль усього суспільства.

Також в концепції відмічається, що система громадського здоров'я, як основа профілактичної медицини, повинна втілювати основні системні заходи у сфері охорони здоров'я, бути спрямованою на збереження здоров'я населення та, відповідно, зменшувати потребу у витратах на медичне обслуговування.

При цьому виникає необхідність розробки нових підходів та програм для вирішення проблем громадського здоров'я, оскільки наявна система медичної допомоги в Україні фактично ігнорує профілактичну складову.

Таким чином, у цій концепції закладені засади переорієнтації фокусу системи охорони здоров'я від політики лікування до політики зміцнення та збереження здоров'я і попередження захворювань.

Другий розділ концепції: мета і строки реалізації концепції. У цьому розділі визначені засади, напрями, завдання, механізми і строки формування системи громадського здоров'я, з метою розроблення і реалізації ефективної державної політики для збереження та зміцнення здоров'я, збільшення тривалості та покращення якості життя, попередження захворювань, подовження активного та працездатного віку та заохочення до здорового способу життя шляхом об'єднаних зусиль усього суспільства.

Засадами формування системи громадського здоров'я є визнання:

– **права на здоров'я та охорону здоров'я**, як одного із базових прав людини, незалежно від її раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, сексуальної орієнтації, ґендерної ідентичності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, у тому числі поточного стану здоров'я;

– **принципу врахування інтересів здоров'я в усіх сферах державної політики (здоров'я у всіх політиках).** Принцип ґрунтується на визнанні найважливіших проблем у галузі охорони здоров'я комплексними і пов'язаними із соціальними детермінантами здоров'я. Реалізація цього принципу визнає провідну роль Міністерства охорони здоров'я, як координатора у питаннях аналізу та вдосконалення системи охорони здоров'я, соціальних детермінант здоров'я, попередження шкідливого впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я людини та популяції;

– **принципу досягнення справедливості по відношенню до здоров'я.** Цей принцип гарантує, що державою будуть створені умови, коли жодна людина не позбавляється можливості реалізувати право на здоров'я через своє соціальне становище або інші соціально зумовлені обставини. У цьому контексті, для посилення здоров'я окремих спільнот та різних груп населення, держава вживатиме заходів щодо впливу на соціальні детермінанти здоров'я, такі як громадський транспорт, доступ до освіти та медичного обслуговування, доступ до здорового харчування та фізичної культури, економічні можливості;

– **принципу солідарної відповідальності.** Цей принцип визнає взаємну залежність та відповідальність певних громад, спільнот, сімей та окремих осіб за їх діяльність або бездіяльність щодо досягнення та підтримки найвищого рівня здоров'я. Держава зобов'язується залучати представників бізнесу, професійних асоціацій, місцевого самоврядування та громадянського суспільства для прийняття спільних рішень щодо усунення загальних загроз здоров'ю та покращення благополуччя населення.

– **принципу доказовості та економічної доцільності.** Принцип є базовим для прийняття управлінських рішень у системі громадського здоров'я з

урахуванням забезпечення права на здоров'я та охорону здоров'я з розрахунку на довгострокову перспективу. Пріоритетність дій держави відносно напрямів реалізації заходів у системі громадського здоров'я здійснюватиметься з урахуванням розрахунків ефективності витрат;

– **цілісного погляду на здоров'я.** Цей принцип передбачає погляд на здоров'я як феномен, що інтегрує такі різносторонні його складові, як фізичну, психічну, психологічну, духовну і соціальну. Усі ці складові невід'ємні одна від одної, вони тісно взаємопов'язані і у сукупності визначають стан здоров'я людини.

У даному розділі вказується, що організаційними принципами формування системи громадського здоров'я є: законність; міжгалузеве співробітництво та координація; пріоритизація; ефективність; підзвітність та спадкоємність.

Для реалізації положень Концепції передбачається розробити план заходів на 2017–2020 роки.

Третій розділ визначає шляхи і способи розв'язання проблеми. У ньому вказується, що визначені вище проблеми передбачається вирішити шляхом: створення багатосекторальної системи громадського здоров'я з координуючою роллю Міністерства охорони здоров'я; посилення ролі міністра охорони здоров'я у сфері громадського здоров'я через запровадження політик «Врахування інтересів здоров'я в усіх сферах державної політики» і «Єдине здоров'я» та законодавче врегулювання повноважень міністра охорони здоров'я у подоланні загроз та надзвичайних ситуацій, які можуть мати негативний вплив на здоров'я населення; гармонізації законодавчої і нормативно-правової бази у сфері громадського здоров'я з європейським законодавством; запровадження багатосекторального підходу до проблем громадського здоров'я і факторів, що його обумовлюють, для раціонального використання наявних людських та матеріальних ресурсів; створення Центру громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я як координатора та технічного лідера програм та проектів громадського здоров'я; забезпечення збалансованого поєднання національних, регіональних і місцевих можливостей для оперативного реагування на потреби населення щодо здоров'я, оцінки ризиків і вирішення проблеми у сфері громадського здоров'я; поєднання принципів централізації та децентралізації через передачу окремо визначених функцій у сфері громадського здоров'я та ресурсів органам місцевого самоврядування; залучення медичних працівників усіх рівнів, насамперед первинної медико-санітарної допомоги, до виконання окремих програм громадського здоров'я; розробки та створення механізмів визначення пріоритетів у сфері громадського здоров'я, які повинні першочергово забезпечуватись фінансуванням; удосконалення аналітичної та інформаційної складових у сфері громадського здоров'я, створення інформаційних баз даних та обміну інформацією у режимі реального часу; запровадження нових механізмів фінансування системи громадського здоров'я, забезпечення прозорості та підзвітності використання доступних ресурсів тощо.

У цьому розділі відмічається, що розвиток системи громадського здоров'я здійснюватиметься за такими напрямками: створення єдиної системи громадського

здоров'я; удосконалення законодавчої бази; розвиток спроможності Міністерства охорони здоров'я, Центру громадського здоров'я та інших складових системи громадського здоров'я; проведення інформаційної та комунікаційної політики у сфері громадського здоров'я; удосконалення фінансування та консолідація державних ресурсів для системи громадського здоров'я.

Важливим є четвертий розділ концепції – «Очікувані результати». У ньому зазначено, що у результаті розв'язання проблеми в Україні функціонуватиме система громадського здоров'я з наступними блоками відповідальності.

Формування політики, управління та фінансування у сфері громадського здоров'я:

Політика. Основи державної політики у сфері громадського здоров'я формує Верховна Рада України шляхом закріплення законодавчих засад функціонування системи громадського здоров'я, визначення її головних завдань, напрямів, принципів і пріоритетів, встановлення нормативів і обсягів бюджетного фінансування, створення системи відповідних кредитно-фінансових, податкових, митних та інших регуляторів, затвердження загальнодержавних програм у сфері громадського здоров'я.

Складовою державної політики у сфері громадського здоров'я в Україні є місцеві і регіональні комплексні та цільові програми, що формуються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування й відображають специфічні пріоритети громадського здоров'я на відповідних територіях.

Кабінет Міністрів України організовує розробку та здійснення державних цільових програм, створює економічні, правові та організаційні механізми, що стимулюють ефективну діяльність у сфері громадського здоров'я, укладає міжурядові угоди і координує міжнародне співробітництво у цій сфері.

Управління. Ключовим центральним органом виконавчої влади, відповідальним за управління в системі громадського здоров'я, визначається Міністерство охорони здоров'я.

Міністерство охорони здоров'я має управляти системою охорони здоров'я через політичне лідерство, розробку стратегій та законодавства, прийняття управлінських рішень на підставі оцінки ризиків з виконанням таких задач:

– визначення пріоритетності заходів у сфері громадського здоров'я, зокрема встановлення цільових орієнтирів щодо здоров'я населення;

– забезпечення реалізації принципу «Врахування інтересів здоров'я в усіх сферах державної політики» через координацію діяльності органів виконавчої влади у відповідній сфері;

– забезпечення впровадження Європейського плану дій зі зміцнення потенціалу і послуг громадського здоров'я та програми Європейського регіонального бюро ВООЗ «Здоров'я–2020: основи європейської політики на підтримку дій держави та суспільства в інтересах здоров'я і благополуччя»;

– стратегічне управління у визначенні детермінант здоров'я та соціальної справедливості для

узгодження дій усіх секторів державного управління та зацікавлених сторін;

- визначення пріоритетних напрямів забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення, протидії інфекційним та неінфекційним хворобам;

- забезпечення розробки та прийняття державних програм та національних планів заходів у сфері громадського здоров'я;

- організацію розробки та затвердження нормативно-правових актів у сфері громадського здоров'я;

- координацію діяльності щодо наукових досліджень та інновацій у сфері громадського здоров'я;

- забезпечення готовності до спалахів особливо небезпечних хвороб та імплементації Міжнародних медико-санітарних правил.

Фінансування. Фінансування системи громадського здоров'я здійснюється за рахунок державного та місцевих бюджетів, фондів медичного страхування, міжнародної технічної допомоги, благодійних фондів та будь-яких інших джерел, не заборонених законодавством, включно за рахунок оплати робіт, що являють собою втручання (послуги) в сфері громадського здоров'я.

Рішення щодо способу використання фінансових ресурсів (розвиток власної інфраструктури, делегування функцій або закупівля необхідних робіт і послуг у сторонніх постачальників) будуть прийматися на основі моделювання процесів, аналізу і прогнозування їх економічної ефективності в часі з урахуванням параметрів і факторів ризику, а також впливу аналізованих заходів на досягнення задач і цілей функціонування системи громадського здоров'я.

Центром громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я будуть розроблятися процесуальні моделі виконання функцій у сфері громадського здоров'я, прогнозуватися потреба у їх фінансуванні і пропонуватися моделі фінансового забезпечення виконання таких функцій з урахуванням можливостей використання існуючої інфраструктури публічних, неурядових і приватних постачальників.

Послуги у сфері громадського здоров'я фінансуватимуться на основі моделі активних (стратегічних/пріоритетних) закупівель послуг. Замовником послуг є Міністерство охорони здоров'я. Передбачені Програмою послуги закуповуються у закладів охорони здоров'я, наукових закладів та університетів, лабораторій, громадських організацій, комерційних постачальників тощо.

Програми громадського здоров'я на регіональному та місцевому рівні фінансуватимуться за кошти відповідних органів місцевого самоврядування у визначений законодавством спосіб.

Реалізація політики у сфері громадського здоров'я

На національному рівні

Реалізацію політики у сфері громадського здоров'я здійснює Міністерство охорони здоров'я шляхом:

- розробки, супроводу впровадження та моніторингу державних програм у сфері громадського здоров'я (вакцинація, протидія ВІЛ-інфекції/СНІДу тощо);

- забезпечення проведення епідеміологічного нагляду за інфекційними та неінфекційними хворобами, моніторинг та реагування на надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я, у тому числі проведення епідеміологічних розслідувань (із залученням відповідальних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування), що мають загальнодержавне значення;

- надання практичної допомоги органам охорони здоров'я (за їх запитом) на регіональному та місцевому рівнях у ліквідації спалахів інфекційних хвороб та неінфекційних захворювань/отруєнь, медичних наслідків стихійних лих тощо;

- оцінки ризиків для громадського здоров'я;

- моніторингу стану здоров'я населення, здійснення причинно-наслідкового аналізу щодо впливу факторів навколишнього природного середовища (забруднення довкілля, харчування, професійне середовище тощо) на стан здоров'я населення, розроблення пропозицій для ухвалення політичних рішень;

- підготовки пропозицій щодо удосконалення законодавчої бази, державних програм та національних планів заходів у сфері громадського здоров'я;

- виконання функцій референс-лабораторій за основними видами лабораторних досліджень та головного дослідного центру з виявлення та вивчення збудників особливо небезпечних інфекційних хвороб з утриманням національної колекції штамів збудників особливо небезпечних інфекційних хвороб, забезпечення функціонування державної мережі лабораторій для реагування на надзвичайні події у сфері громадського здоров'я (лабораторії з рівнем захисту не нижче BSL-2);

- забезпечення міжнародного співробітництва у сфері громадського здоров'я з інтеграцією України до міжнародних систем епідемічного нагляду, виконання функцій контактного пункту України з дотримання Міжнародних медико-санітарних правил;

- відновлення спроможності щодо виробництва вакцин, експрес-тестів для збудників особливо небезпечних інфекційних захворювань та інших матеріалів для лабораторної мережі;

- організаційно-методологічного керівництва центрами громадського здоров'я органів місцевого самоврядування;

- планування та організація загальнонаціональних комунікаційних кампаній, спрямованих на популяризацію здорового способу життя, зміцнення здоров'я населення.

На регіональному рівні

Органи місцевого самоврядування (обласні ради, їх виконавчі органи, а до їх створення – обласні державні адміністрації) забезпечують реалізацію політики через регіональні центри громадського здоров'я (комунальні заклади/установи/підприємства) шляхом:

- визначення пріоритетів у формуванні регіональної політики та стратегічного управління з питань громадського здоров'я;

- розроблення проектів комплексних заходів та програм з профілактики та лікування захворювань, які спричиняють найбільший негативний соціально-

демографічний та економічний вплив для цього регіону та моніторинг їх виконання;

- ведення чіткої та прозорої регіональної системи звітності за результатами впровадження програм і проектів у сфері громадського здоров'я та проведення громадських слухань з обговорення стану здоров'я населення та його детермінант;

- забезпечення координації дій у сфері громадського здоров'я усіх секторів державного управління та зацікавлених сторін на регіональному рівні;

- дотримання методичних вимог та рекомендацій, а також виконання замовлення Центру громадського здоров'я МОЗ та інших уповноважених установ Міністерства охорони здоров'я, у тому числі й на умовах аутсорсингу;

- реагування на надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я, що мають регіональне значення (наприклад, локальні спалахи інфекційних хвороб);

- забезпечення організації моніторингу причин і умов виникнення інфекційних хвороб та отруєнь з наданням матеріалів з цих питань відповідним центральним органам виконавчої влади (наприклад, Держпродспоживслужба, Держпраці тощо);

- підтримки та розвитку систем епідагляду, проведення оцінки та комплексного аналізу основних факторів ризику (поведінкові, біологічні тощо) та соціальних детермінант здоров'я, забезпечення здійснення епідеміологічного нагляду (спостереження) та подання матеріалів з цих питань до інформаційної системи Центру громадського здоров'я МОЗ;

- картування захворюваності та поширеності хвороб, аналіз тенденцій, прогалин та нерівностей у доступності медичної допомоги на регіональному рівні, планування та організації спеціальних досліджень (включаючи скринінгові програми);

- формування баз даних про стан здоров'я населення та середовища життєдіяльності людини на основі результатів аналізу причинно-наслідкових зв'язків між станом здоров'я населення та впливом на нього факторів середовища життєдіяльності;

- розроблення і реалізація регіональних стратегій з питань формування усвідомленого та відповідального ставлення населення до власного здоров'я та особистої безпеки;

- проведення регіональних комунікаційних кампаній у сфері громадського здоров'я.

На районному та місцевому рівнях

Послуги у сфері громадського здоров'я координуються спеціалістом з громадського здоров'я (епідеміологом), закріпленим органом місцевого самоврядування за певною територією, який залучає до надання послуг у сфері громадського здоров'я центри первинної медико-санітарної допомоги, окремих лікарів загальної практики – сімейної медицини, середній медичний персонал, об'єднання громадян та волонтерів для:

- своєчасного інформування про випадки інфекційних захворювань, отруєнь серед населення, з якими вони працюють;

- розслідування вогнищ інфекційних хвороб, які не поширюються за межі домогосподарств, відповідно до визначеного переліку;

- реалізації програм у сфері громадського здоров'я на підставі укладених з ними угод;

- участі у ліквідації надзвичайних подій у сфері громадського здоров'я, які мають локальне значення.

Окрім повноважень щодо надання всебічної, безперервної та орієнтованої на пацієнта медичної допомоги, після впровадження певних адміністративних та фінансових механізмів будуть розширені повноваження центрів первинної медико-санітарної допомоги щодо комплексу послуг у сфері громадського здоров'я – від оздоровчих до паліативних.

Зокрема до повноважень первинної медико-санітарної допомоги належатимуть функції зі здійснення протиепідемічних та профілактичних заходів щодо інфекційних хвороб, проведення індивідуальної та масової профілактики захворювань, проведення аналізу стану здоров'я населення, розробка рекомендацій з профілактики і зниження впливу негативних факторів, що є чинниками виникнення захворювань, розслідування поодиноких випадків інфекційних хвороб, проведення санітарно-просвітницької роботи серед населення з питань профілактики інфекційних хвороб та неінфекційних захворювань, навчання населення здоровому способу життя.

Згідно концепції також буде забезпечено розвиток людських ресурсів, впроваджена система комунікацій та проведення досліджень, що дозволить прийняття управлінських рішень у системі громадського здоров'я на засадах доказовості та економічної доцільності.

Розвиток системи громадського здоров'я внаслідок реалізації Концепції сприятиме: запровадженню інтегрованого підходу до проблем громадського здоров'я і факторів, що його обумовлюють, з метою раціонального використання наявних людських та матеріальних ресурсів; отриманню достовірної інформації про стан здоров'я населення; створенню чіткої та прозорої системи звітності за результатами впровадження програм і проектів у сфері громадського здоров'я; підвищенню поінформованості населення та органів влади про стан здоров'я, умови його збереження та пріоритетні напрями розвитку медичної галузі; підвищенню ефективності використання бюджетних коштів у сфері громадського здоров'я та запровадженню індикаторів ефективності їх використання; збільшенню середньої тривалості життя людини; зниженню показників захворюваності, інвалідності та смертності населення; зменшенню передчасної смертності від серцево-судинних захворювань, раку, діабету та хронічних респіраторних захворювань; зниженню захворюваності і смертності від туберкульозу, ко-інфекції туберкульоз/ВІЛ та інших соціально значущих інфекційних хвороб; зменшенню зловживання алкоголем, поширеності неналежної фізичної активності, споживання населенням тютюнових виробів, надміру солі тощо; зупиненню зростання захворюваності на ожиріння та діабет; поліпшенню іміджу фахівців з питань громадського здоров'я та зростанню їх популярності за рахунок реальних змін у підходах громадського здоров'я (від контролю до підтримки).

У п'ятому розділі (обсяг фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів) вказується, що фінансування заходів для реалізації Концепції

здійснюється із державного і місцевих бюджетів у межах асигнувань, що передбачаються у бюджетах на відповідний рік, за рахунок благодійних фондів, міжнародної технічної та фінансової допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.

ВИСНОВКИ

В Україні визначені концептуальні підходи до створення системи громадського здоров'я, які в правовому полі регулюються розпорядженням КМУ від 30.11.2016 р. № 1002-р.

Концепцією передбачено створення багато-секторальної системи громадського здоров'я з координаційною роллю МОЗ України; гармонізацію нормативно-правової бази у сфері громадського здоров'я з європейським законодавством; зменшення політичного впливу на діяльність Центру громадського здоров'я МОЗ шляхом утворення в його структурі наглядової ради з

відповідними повноваженнями; забезпечення централізації та децентралізації через передачу визначених функцій у сфері громадського здоров'я та ресурсів органам місцевого самоврядування; залучення медичних працівників усіх рівнів, насамперед первинної медичної (медико-санітарної) допомоги, до виконання окремих завдань у сфері громадського здоров'я та розширення їх повноважень щодо надання послуг у сфері громадського здоров'я; удосконалення аналітичної та інформаційної складових частин діяльності у сфері громадського здоров'я, створення інформаційних баз даних та системи обміну інформацією у режимі реального часу; запровадження механізмів фінансування системи громадського здоров'я, забезпечення прозорості та підзвітності використання доступних ресурсів тощо.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням стану виконання в Україні Концепції громадського здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Европейский план действий по укреплению потенциала и услуг общественного здравоохранения. – Copenhagen : WHO. Regional Office for Europe, 2012 (документ EUR/RC62/12).
2. Здоров'я 2020. Основи європейської політики та стратегія для XXI століття. – Copenhagen : WHO. Regional Office for Europe, 2013. – 224 р.
3. Предварительный второй доклад о социальных детерминантах здоровья и различиях в состоянии здоровья населения Европейского региона ВОЗ. Копенгаген, Европейское региональное бюро ВОЗ, 2011 [Электронный документ]. – Режим доступа: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0020/150095/RC61_rInfDoc5.pdf. – Название с экрана.
4. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 : Постанова КМУ від 01.02.2017 р. №53 [Електронний документ]. – Режим доступа: <http://www.kmu.gov.ua>. – Назва з екрану.
5. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я : Розпорядження КМУ від 30.11.2016 р. №1002-р. // Урядовий кур'єр. – 2016. – 27 грудня. – № 245.
6. Шафранський В. В. Поліпшення здоров'я для всіх та скорочення нерівності щодо здоров'я як стратегічне завдання політики «Здоров'я – 2020»: аналітичний огляд публікацій ВООЗ Україна / В. В. Шафранський // Здоров'я нації. – 2016. – № 4/1 (41). – С. 243–246.

Дата надходження рукопису до редакції: 10.03.2017 р.

Концептуальные подходы к созданию системы общественного здоровья в Украине

В.В. Шафранский¹, Г.А. Слабкий²

¹Национальный медицинский университет им. А.А. Богомольца, г. Киев, Украина

²ГВУЗ «Ужгородский национальный университет», г. Ужгород, Украина

Цель – исследовать концептуальные подходы к созданию системы общественного здоровья в Украине.

Материалы и методы. Информационной базой исследования стала Концепция развития системы общественного здоровья в Украине, утвержденная распоряжением КМУ от 30.11.2016 г. № 1002-р. Использовались методы контент-анализа, структурно-логического анализа, системного подхода.

Результаты. Концепцией определено, что развитие системы общественного здоровья будет осуществляться по таким направлениям: создание единой системы общественного здоровья, что, в частности, предусматривает реализацию определенного Всемирной организацией здравоохранения принципа приоритетности сохранения здоровья населения во всех направлениях деятельности органов государственной власти; усовершенствование законодательной базы; формирование информационной и коммуникационной составляющих системы общественного здоровья (организацию проведения общенациональных информационно-просветительских кампаний относительно предупреждения заболеваний и преимуществ здорового образа жизни и др.); усовершенствование механизмов финансирования и консолидация государственных ресурсов для системы общественного здоровья.

Выводы. Концептуальные подходы к созданию системы общественного здоровья в Украине в правовом поле регулируются распоряжением КМУ от 30.11.2016 г. № 1002-р. Они определяют проблемы, требующие решения, цель и сроки реализации концепции, пути и способы решения проблемы, ожидаемые результаты, объем финансовых, материально-технических, трудовых ресурсов.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: общественное здоровье, создание, концептуальные подходы, принципы, составляющие, направления деятельности.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Шафранський Віктор Вікторович – к.мед.н., доцент кафедри менеджменту охорони здоров'я Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; б-р Т. Шевченка, 13, м. Київ, 01601, Україна.

Слабкий Геннадій Олексійович – д.мед.н., проф., в.о. завідувача кафедри громадського здоров'я факультету післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.

Conceptual approaches to the creation of the system of public health in Ukraine

V.V. Shafranskiy¹, G.O. Slabkiy²

¹Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

²SU "Uzhhorod Natinal University", Uzhhorod, Ukraine

Purpose – to study the conceptual approaches to the creation of the system of public health in Ukraine.

Materials and methods. Conception of the development of Public Health in Ukraine approved by the order № 1002-p of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 11.30.2016 composed the informational base of our study. The methods of content analysis, structural-and-logical analysis and systemic approach were used as principal ones in the course of research.

Results. The conception determined the following directions in the development of the system of public health: the creation of a unified system of public health, which, in particular, provides for the implementation of the principle of the priority of preservation of the health of population in all directions of State power bodies activity defined by World Health Organization; perfection of the legislative framework; the formation of the informational and communicational components of the public health system (organization of nation-wide information-and-educational campaigns for the prevention of diseases and the benefits of a healthy lifestyle, etc.); improvement of funding mechanisms and the consolidation of public resources for public health.

Conclusions. Conceptual approaches to the creation of the system of public health in Ukraine in legislative field are regulated by the order № 1002-p of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 11.30.2016. They identify the problems that need solving, goals and terms of the concept implementation, ways and means of resolving problems, expected results, financial, logistical, human resources.

KEY WORDS: public health, creation, conceptual approaches, principles, components, directions of activity.